(1313) "मृ हिंसायाम्" (IX-क्र्यादिः-1492. सक. सेट्. पर.)

प्वादिः, ल्वादिश्च।

'मृणाति हिंसार्थे प्वादेर्मृङस्तु म्रियते पदम् ॥' (श्लो. 34) इति देवः। मारकः-रिका, मारकः-रिका, मुमूर्षकः-मिमरिषकः-मिमरीषकः-षिका, मोमुरकः-रिका; मरिता-मरीता-त्री, मारयिता-त्री, मुमूर्षिता-मिमरिषिता-मिमरीषिता-त्री, मोमुरिता-त्री; इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि जौहोत्यादिक पिपर्तिवत् (1055) ज्ञेयानि। [1]मृणन्-मृणती, [2]मूर्णम्-मूर्णः-मूर्णवान्, [3]मूर्णिः, इतीमानि रूपाण्यस्माद् भवन्ति।

(1314) "मेङ् प्रणिदाने" (I-भ्वादिः-961. सक. अनि. आत्म.)

'मिमीते मायते माने, माति तत्रैव शब्लुकि।
मयते प्रणिदानेऽर्थे.....॥' (श्लो. 9) इति देवः।
"प्रणिदानम्=विनिमयः। 'प्रत्यर्पणम्' इत्यपरे।" इति मा. धा. वृत्तिः। "–प्रतिदाने-इति काशकृत्स्नः। तथैव कातन्त्रे, चान्द्रे च। 'प्रणिधाने' इति पाठान्तरम्।" इति क्षी. टीका।

मायकः-यिका, मापकः-पिका, मित्सकः-त्सिका, मेमीयकः-यिका; माता-मात्री, माययिता-त्री, मित्सिता--त्री, मेमीयिता-त्री; इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि आदादिकमातिवत् (1240) ज्ञेयानि। शानचि-[4]मयमानः-प्रणिमयमानः, [5]अपमित्य,[A] अपमाय वा याचते। याचित्वा अपमयते।

---

1. शतरि क्र्यादित्वात् श्नाप्रत्यये, 'प्वादीनां ह्रस्वः' (7-3-80) इति ह्रस्वे, 'श्नाभ्यस्तयोरातः' (6-4-112) इत्याकारलोपे णत्वे च रूपमेवम्।
2. धातोरुत्वे रपरत्वे 'ल्वादिभ्यः' (8-2-44) इति निष्ठानत्वे, दीर्घे णत्वे च रूपमेवम्।
3. 'ऋल्वादिभ्यः क्तिन् निष्ठावद् वाच्यः' (वा. 8-2-44) इति क्तिनस्तकारस्य नत्वे उत्वादिके च रूपमेवम्।
4. शानचि, शपि अयादेशे च रूपमेवम्। '—अशिति' (6-1-45) इत्युक्तत्वात् आत्वं नेति ज्ञेयम्। प्रणिमयमानः इत्यत्र 'नेर्गदनदपतपदघुमा—' (8-4-17) इत्यादिना नेर्णत्वम्।
5. अपपूर्वकादस्मात्, 'उदीचां माङो व्यतीहारे' (3-4-19) इति क्त्वाप्रत्यये, तस्य सामासिके ल्यपि, 'मयतेरिदन्यतरस्याम्' (6-4-70) इति इकारेऽन्तादेशे च अपमित्य इति रूपम्। पक्षे अपमाय इति च। अपूर्वकालार्थं वचनमिदम्। अत्र (3-4-19) 'उदीचाम्' इत्युक्तत्वात्, प्राचां मते तु 'याचित्वाऽपमयते' इत्यपि प्रयोगः साधुः। 'उदीचाम्—' (3-4-19) इति सूत्रे 'माङ्' इति, मेङः कृतात्वस्य निर्देश इति 'दाधा घ्वदाप्' (1-1-20) सूत्रे भाष्ये स्पष्टम्।

A. 'अपमित्य तपोवित्तैरस्या भागं भगीरथः।' सुभद्राहरणे।